

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 86/2023-12

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla (sudca spravodajca) a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] zastúpeného Advokátskou kanceláriou MULARČÍK A PARTNERI, s. r. o., Námestie M. Benku 15, Bratislava, proti postupu a uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 4Tostš/19/2022 z 8. novembra 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 5. januára 2023 domáha vyslovenia porušenia svojich základných práv podľa čl. 17 ods. 2, čl. 46 ods. 1 a čl. 50 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práv podľa čl. 5 ods. 1 a 4 a čl. 6 ods. 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením najvyššieho súdu, ktorým bola zamietnutá jeho sťažnosť proti uzneseniu Špecializovaného trestného súdu (ďalej len „ŠTS“), ktorým bola zamietnutá jeho žiadosť o prepustenie z väzby. Toto uznesenie navrhuje zrušiť s tým, že najvyššiemu súdu bude prikázané, aby ho neodkladne prepustil z väzby na slobodu.

II.

2. Uznesením vyšetrovateľa z 13. júla 2022 bolo sťažovateľovi po jeho zadržaní 12. júla 2022 vznesené obvinenie za zločin založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny podľa § 296 Trestného zákona a za pokračovací obzvlášť závažný zločin nedovolenej výroby omamných a psychotropných látok, jedov alebo prekurzorov, ich držania a obchodovania s nimi podľa § 172 ods. 1 písm. c) a d), ods. 2 písm. c) a ods. 4 písm. b) a c) Trestného zákona. Okrem sťažovateľa bolo obvinených ďalších pätnásť osôb. Uznesením sudcu pre prípravné konanie ŠTS z 15. júla 2022 v spojení s uznesením najvyššieho súdu z 10. augusta 2022 bol sťažovateľ z dôvodu podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku vzatý do väzby.

3. Sťažovateľ požiadal 27. septembra 2022 o prepustenie z väzby alebo jej nahradenie dohľadom probačného a mediačného úradníka. Uviedol, že z dôkazov nevyplýva jeho účasť na fungovaní zločineckej skupiny a dôkazná situácia sa voči nemu postupne oslabuje. Trestné stíhanie je voči nemu založené na výpovedi obvineného [REDAKOVANÉ] ktorá je motivovaná pomstou a snahou dosiahnuť nižší trest. Výpovede tohto obvineného sa nedajú nijako verifikovať a nie sú potvrdené inými dôkazmi. Sťažovateľ poukázal na to, že až do zadržania viedol riadny život, podnikal a je otcom maloletého, ktorého má v striedavej starostlivosti. Podnikateľská činnosť mu zabezpečovala nadštandardné príjmy, čomu zodpovedal aj jeho majetok, o čom predložil listiny.

4. O žiadosti sťažovateľa rozhodol ŠTS uznesením zo 14. októbra 2022 tak, že ju zamietol a väzbu dohľadom nenahradil. Odôvodnil to trvaním dôvodov preventívnej väzby, lebo z charakteru konania, z ktorého je sťažovateľ dôvodne podozrivý, vyplýva dôvodná obava, že bude pokračovať v obdobnej závažnej trestnej činnosti. Podľa ŠTS pretrváva podozrenie, že išlo o dlhodobú, obzvlášť závažnú trestnú činnosť s medzinárodným prvkom a dôvodnosť podozrenia je daná nielen výpoveďou [REDAKOVANÉ], ale aj ďalšími dôkazmi. Sťažovateľ je stíhaný pre obzvlášť závažný zločin a podľa § 80 ods. 2 a § 81 ods. 1 Trestného poriadku možno takúto väzbu nahradiť, len ak to odôvodňujú výnimočné okolnosti prípadu, ktoré u sťažovateľa neboli zistené.

5. Proti tomuto uzneseniu podal sťažovateľ sťažnosť, v ktorej vyjadril nesúhlas s hodnotením výpovede [REDAKOVANÉ] a poukázal na výpoveď obvineného [REDAKOVANÉ] ktorý podľa neho vyvrátil záver o tom, že na trestnej činnosti spolupracoval s [REDAKOVANÉ]. Z výpovede obvinených [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] tiež nevyplýva žiaden konkrétny poznatok, že obchodoval s drogami. Namietal, že aj keď hodnoverne preukázal nadobudnutie majetku, ŠTS sa týmto dôkladne nezaoberal. Podľa sťažovateľa v priebehu vyšetrovania došlo k oslabeniu materiálnych podmienok väzby, a to nielen dôvodnosti jeho trestného stíhania, ale aj dôvodnosti obavy, že na slobode bude pokračovať v trestnej činnosti. Ani z tvrdení obvineného [REDAKOVANÉ] pritom nemožno vyvodiť dôvodnosť podozrenia, že bol členom zločineckej skupiny. Jeho začlenenie do údajnej zločineckej skupiny považuje za nezákonnú nadkvalifikáciu skutku. Pre takéto obvinenie neexistuje žiadny podklad. Sťažovateľ zdôraznil, že obvinenie voči nemu nebolo vznesené pre konzumáciu a prechovávanie drog pre vlastnú potrebu. Zvýraznil, že na trestnú činnosť nebol odkázaný a nikdy nebol trestne stíhaný. Obava z pokračovania je rozptýlená aj tým, že všetky osoby, s ktorými mal trestnú činnosť páchať, sú vo väzbe.

6. Ústavnou sťažnosťou namietaným uznesením zo 14. októbra 2022 najvyšší súd sťažnosť sťažovateľa zamietol. Zotrvál na závere o danosti materiálnych a formálnych dôvodov väzby podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku. Z priebehu vyšetrovania a zo zabezpečených dôkazov nemožno dospieť k záveru, že od rozhodovania o väzbe došlo k podstatnému zoslabnutiu dôvodnosti podozrenia zo spáchania trestnej činnosti sťažovateľom či k obratu dôkaznej situácie v prospech sťažovateľa. Dôvodnosť podozrenia vyjadrená ŠTS zodpovedá štandardom rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva, ktoré pre dôvodnosť podozrenia vyžadujú určité množstvo faktov alebo informácií umožňujúcich objektívnemu pozorovateľovi urobiť záver o tom, že osoba, proti ktorej sa vedie trestné konanie, mohla spáchať trestný čin. Vo vzťahu k námietkam sťažovateľa o hodnotení vykonaných dôkazov pripomenul, že pri rozhodovaní o väzbe sa nerozhoduje o vine obvineného, ale o tom, či zistené skutočnosti odôvodňujú podozrenie, že obvinený je páchatelom skutku, ktorý vykazuje znaky trestného činu. Najvyšší súd zvýraznil organizovanosť trestnej činnosti, pre ktorú bolo vznesené obvinenie viacerým osobám,

čo odôvodňuje záver o tom, že aj naďalej je daný dôvod preventívnej väzby a väzobné stíhanie sťažovateľa je opodstatnené a nevyhnutné. Podľa najvyššieho súdu sťažovateľ neuviedol podstatné skutočnosti spôsobilé ovplyvniť závery týkajúce sa väzobného stíhania a v sťažnosti v podstate len spochybňoval závery rozhodnutia ŠTS. Podľa najvyššieho súdu pritom, že sťažovateľ je stíhaný pre obzvlášť závažný zločin, neboli zistené výnimočné okolnosti, ktoré by odôvodňovali nahradenie väzby dohľadom.

III.

7. Sťažovateľ namieta, že uznesenie najvyššieho súdu, ale aj ŠTS neobsahujú žiadne konkrétne skutočnosti, ktoré by odôvodňovali potrebu jeho väzby. V napadnutom uznesení sa opakujú dôvody väzby založené na výpovedi obvineného [REDAKOVANÉ] pričom sa najvyšší súd nezaoberal tým, že vyšetrowanie už postúpilo a dôkazná situácia proti nemu značne oslaba. Sťažovateľ uvádza, že zabezpečené dôkazy nepreukazujú jeho vzťah či aktivitu v zločineckej skupine a ani páchanie drogovej trestnej činnosti. Pri rozhodovaní o jeho žiadosti o prepustenie súdy vychádzali z dôkazov, ktoré boli zabezpečené pri jeho vzatí do väzby a nevyhodnotili výsledky vyšetrowania. Podľa sťažovateľa prokurátor a následne súdy rozhodovali o jeho žiadosti o prepustenie z väzby 43 dní, čo je neprimerane dlho.

IV.

8. Obsah základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy v súvislosti s väzbou je určený ustanovením, podľa ktorého osobu možno do väzby vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu. Ústavný rámec dopĺňajú ustanovenia dohovoru, konkrétne čl. 5 ods. 1 písm. c) dohovoru, podľa ktorého nikoho nemožno pozbaviť slobody, pokiaľ sa tak nestane v súlade s konaním ustanoveným zákonom, ak sú oprávnené dôvody domnievať sa, že je potrebné zabrániť osobe v spáchaní trestného činu alebo v úteku po jeho spáchaní, čl. 5 ods. 3 dohovoru, podľa ktorého každý, kto je zatknutý alebo inak pozbavený slobody, musí byť ihneď predvedený pred sudcu alebo inú úradnú osobu splnomocnenú zákonom na výkon súdnej právomoci a má právo byť súdený v primeranej lehote alebo prepustený počas konania, a čl. 5 ods. 4 dohovoru, podľa ktorého každý, kto bol pozbavený slobody zatknutím alebo iným spôsobom, má právo podať návrh na konanie, v ktorom súd urýchlene rozhodne o zákonnosti pozbavenia slobody a nariadi prepustenie, ak je pozbavenie slobody nezákonné.

9. Z ústavy a rovnako aj z dohovoru vyplýva, že každé obmedzenie osobnej slobody väzbou môže nastať len z dôvodov ustanovených zákonom. Preto úprava obsiahnutá v Trestnom poriadku je integrálnou súčasťou ústavného rámca osobnej slobody (II. ÚS 315/06). Obsahom základného práva podľa čl. 17 ods. 5 ústavy je aj oprávnenie trestne stíhanej osoby, aby súd rozhodujúci o jej väzbe skúmal významné skutočnosti pre a proti väzbe vrátane možnosti nahradiť ju zárukou, sľubom alebo peňažnou zárukou, pričom ak sa rozhodne trestne stíhanú osobu do väzby vziať alebo ju v nej ďalej držať, aby boli takéto rozhodnutia založené na konkrétnych skutočnostiach, a nie na abstraktnej úvahe (IV. ÚS 207/07, III. ÚS 115/08). Z judikatúry ústavného súdu (III. ÚS 417/2011) vyplýva, že v prípade rozhodovania o vzatí do väzby musia byť súčasne splnené formálne predpoklady väzby, t. j. musí existovať uznesenie o začatí trestného stíhania a uznesenie o vznesení obvinenia, a materiálne predpoklady väzby, t. j. musia existovať skutočnosti osvedčujúce kvalifikované podozrenie, že skutok, pre ktorý bolo začaté trestné stíhanie,

bol spáchaný a má znaky trestného činu, a že sa obvinený trestného činu dopustil a zároveň musí existovať niektorý z väzobných dôvodov uvedených v § 71 Trestného poriadku.

10. K námietke sťažovateľa, že od vznesenia obvinenia sa na základe dosiaľ vykonaných dôkazov dôkazná situácia voči nemu neposilňuje, naopak, sa zoslabuje, treba uviesť, že posilnenie dôkaznej situácie vo vzťahu k skutku, pre ktorý bolo vznesené obvinenie, nie je určujúcim faktorom na posúdenie toho, či väzba sťažovateľa je v súlade s jeho základnými právami. Rozhodujúcim faktorom zostáva dôvodnosť vzneseného obvinenia. Úlohou ústavného súdu počas trestného konania v zásade nie je posudzovať, či miera podozrenia voči sťažovateľovi zo spáchania trestného činu stúpa alebo klesá, ale to, či dostahuje na vyvodenie záveru o dôvodnosti podozrenia.

11. Sťažnosťou napadnuté uznesenie najvyššieho súdu však nemožno posudzovať izolovane, ale v kontexte s odôvodnením uznesenia špecializovaného súdu, pretože odôvodnenia oboch rozhodnutí z hľadiska predmetu konania tvoria jeden celok (II. ÚS 264/08, IV. ÚS 372/08). V tejto súvislosti je potrebné poukázať na výpoveď obvineného [REDAKOVANÉ] v odôvodnení uznesenia ŠTS, ktorý poskytol rozsiahly a podrobný popis trestnej činnosti, ktorej sa mal dopustiť sťažovateľ. Nemožno nechať bez povšimnutia ani výpoveď obvineného [REDAKOVANÉ], ktorá potvrdzuje určitý vzťah sťažovateľa k drogovým aktivitám. Z výpovedi obvineného [REDAKOVANÉ] však vyplýva, že sťažovateľ minimálne rok od neho odoberal drogy. Tieto skutočnosti vo svojom súhrne v relatívne krátkom odstupe od vznesenia obvinenia zakladajú dôvodné podozrenie zo spáchania trestných činov sťažovateľom, a tým preukazujú dôvodnosť vznesenia obvinenia ako základného materiálneho predpokladu väzby. Pokiaľ sťažovateľ spochybňuje pravdivosť výpovede [REDAKOVANÉ], je potrebné uviesť, že hĺbkové a konečné posúdenie kvality tejto výpovede môže byť predmetom ďalšieho rozhodovania v trestnom konaní, predovšetkým však v rozhodnutí vo veci samej (II. ÚS 112/2020). Tiež konečná právna kvalifikácia skutku sa prejaví v meritórnom rozhodnutí.

12. Sťažovateľ namieta, že z napadnutého uznesenia najvyššieho súdu a ani z uznesenia ŠTS nevyplývajú konkrétne skutočnosti, ktoré by odôvodňovali potrebu jeho väzby. Dôvod preventívnej väzby podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku bol súdmi založený na charaktere trestnej činnosti a na tom, že bola páchaná dlhodobo, premyslene, v nemalom rozsahu a s medzinárodným prvkom. Charakter trestnej činnosti a okolnosti jej páchania viedli najvyšší súd k vysloveniu záveru o obave z pokračovania páchania trestnej činnosti obdobného charakteru. Tým aj k záveru o tom, že dôvody preventívnej väzby u sťažovateľa pretrvávajú.

13. Z hľadiska ústavnoprávneho posúdenia je rozhodné, či okolnosti spáchania skutkov, pre ktoré je vznesené obvinenie, možno považovať za konanie alebo ďalšiu konkrétnu skutočnosť, z ktorej vyplýva obava v pokračovaní trestnej činnosti. Táto úvaha súdov nevybočuje z rámca uvedených zákonných ustanovení, i keď nejde o typické konanie, ktoré odôvodňuje preventívnu väzbu. Takýmto typickým konaním je predovšetkým predchádzajúce protiprávne konanie postihované trestnoprávnou zodpovednosťou. Tak tomu v prípade sťažovateľa nebolo, pretože je osobou netrestanou. Z pohľadu preventívneho účelu väzby nemožno vylúčiť ani také konanie obvineného, ktoré sa stotožňuje so skutkom, pre ktorý bolo vznesené obvinenie. Inak povedané, i samotné okolnosti vyšetrovaného trestného činu popísané v skutkovej vete zakladajúcej vznesené obvinenie, a tým individualizujúce prípad sťažovateľa, môžu odôvodniť obavu z pokračovania v trestnej činnosti, a tak viesť k ústavne konformnému obmedzeniu osobnej slobody. Tak je to aj v tomto prípade, keď väzba sťažovateľa v čase podania ústavnej sťažnosti

trvala šesť mesiacov, pričom rozsiahlosť a charakter trestnej činnosti v takomto štádiu odôvodňuje preventívnu väzbu.

14. Sťažovateľ namieta, že sudy sa nedostatočne zaoberali jeho argumentáciou a uvádzajú iba všeobecné formulácie. K tomu treba uviesť, že rozhodnutie o väzbe je vo svojej podstate vždy vyslovením domnienky – obavy, ktorá však musí vyplynúť z konania väzobne stíhanej osoby. Pri rozhodovaní o väzbe môže súd riziko páchania trestnej činnosti do budúcnosti vždy len odhadovať (II. ÚS 67/2013). To, že táto obava môže vyplynúť aj z okolností stíhaného skutku, však samo osebe nevedie k záveru o nedostatočnom vysporiadaní sa s argumentáciou sťažovateľa.

15. Rozhodovanie o žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby na slobodu trvalo od podania žiadosti sťažovateľa prokuratúre 26. septembra 2022 do výsluchu sťažovateľa na ŠTS a jeho rozhodnutia 14. októbra 2022 18 dní a do rozhodnutia o sťažnosti sťažovateľa napadnutým uznesením najvyššieho súdu 8. novembra 2022 ďalších 25 dní. V tejto súvislosti treba predovšetkým zvýrazniť to, že ŠTS rozhodoval spolu so sťažovateľom aj o žiadosti o prepustenie z väzby ďalšieho obvineného, ktorá bola prokurátorovi podaná 3. októbra 2022, pričom obe žiadosti boli ŠTS predložené spolu s 20 zväzkami vyšetrovacieho spisu 7. októbra 2022. ŠTS o oboch žiadostiach rozhodol 14. októbra 2022, teda do siedmich dní. Čo sa týka odstupe medzi rozhodnutím ŠTS a najvyššieho súdu v trvaní 25 dní, treba poznamenať, že sťažovateľ dopĺňal svoju sťažnosť ešte podaním z 25. októbra 2022. Preto hoci rozhodovanie o žiadosti o prepustenie z väzby trvalo na oboch stupňoch súdov 43 dní, po zohľadnení uvedených osobitností je možné z ústavného hľadiska považovať dobu rozhodovania za ústavnú.

16. Napadnuté uznesenie najvyššieho súdu a jeho postup nevykazuje znaky porušenia základných práv podľa čl. 17 ods. 2 ústavy a čl. 5 ods. 1 a 4 dohovoru. K tomu je potrebné uviesť, že argumentácia sťažovateľa smerovala proti rozhodnutiu o žiadosti o prepustenie z väzby, pričom záruky základného práva na osobnú slobodu v prípade väzobných rozhodnutí vyplývajú z čl. 17 ústavy a čl. 5 dohovoru a nie sú osobitne garantované v čl. 46 a čl. 50 ústavy či v čl. 6 ods. 2 dohovoru. Ústavná sťažnosť je zjavne neopodstatnená a ako taká bola podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde odmietnutá.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. februára 2023

Robert Šorl
predseda senátu